

УДК 007.304.655

Р. М. Вербовий*Інститут журналістики Київського національного університету
імені Тараса Шевченка***ДОСЛІДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ КОМПОЗИЦІЙНО-ГРАФІЧНОГО
КОМПЛЕКСУ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО
МОЛОДІЖНОГО ЖУРНАЛУ**

Описуються елементи композиційно-графічного комплексу українського молодіжного журналу, даються визначення та характеристика поняття «елемент оформлення», подається типологія елементів оформлення, демонструється візуально-комунікаційна дія елементів композиційно-графічного комплексу. Простежено ієрархію оформлювальних засобів журнального видання. Викладений матеріал проілюстровано прикладами зі сторінок сучасного українського молодіжного журналу.

Елемент оформлення, ряди елементів оформлення, комплекси елементів оформлення, підсистеми та системи елементів оформлення, сучасний молодіжний журнал, візуально-комунікаційний процес

Стрімкий розвиток візуальних комунікацій спонукає суспільство до ґрунтовного переосмислення та систематизації оформлювальних традицій медіапростору. Адже протягом останнього століття візуальна культура настільки піддалася трансформаціям, що вже сьогодні складно ідентифікувати те чи інше явище, простежити його еволюцію, встановити закономірності розвитку тощо. Мусимо констатувати, що в українському журналістикознавстві наявна величезна порожня ніша в дослідженнях з композиційно-графічної складової комунікаційного процесу. Проте впродовж багатьох років означений процес повноцінно функціонував, особливо через друковані засоби масової інформації. Тисячі різноманітних газет і журналів забезпечували інтенційне мовлення з читачем через ряд графічних засобів, безпосередньо впливаючи тим самим на інформаційну культуру українського суспільства. Починаючи від свого зародження і до сьогодні, національна преса займалася проблемами виховання та формуванням естетичного смаку, оформлювальної грамотності багатьох українців. У цьому контексті журнал мав провідне значення, адже йому властива значно більша та яскравіша система виражальних засобів, ніж газеті. Український журнал за весь час свого існування постійно зазнавав певних впливів як на тематику, так і на композиційно-графічну систему. Так, наприклад, за радянських часів оформлення українського журналу часто наслідувало загальновідомі всесоюзні, а сьогодні — закордонні масові видання.

Почесне місце в плеяді української преси належить молодіжному журналу. Саме даний тип періодики найбільш цікавий з композиційно-графічної точки зору. Підґрунтям для цього є особлива роль виражальних засобів у виданні. М. Ординська зазначає: «Особливою візуальною активністю відрізняються видання для молодіжної аудиторії. Експлуатується необхідність молодих людей

в «джерелі орієнтації», в потребі самоідентифікації з популярними та культурними зразками «масової культури» або споживацької еліти. Тут допустимі найбільш нові, гострі, експериментальні композиційні прийоми, монументалізація шаблонного образу за рахунок зміни його сприйняття в новій графічній формі. У дизайні використовуються прийоми веб-дизайну, колажні, коміксні, мультиплікаційні прийоми, епатаж, бурлеск, аналогічність смислів, нашарування прийомів, максимальна контрастність кольору» [4, 381]. У цілому актуальність статті зумовлена проблемами становлення українських традицій оформлення молодіжного журналу, в яких функції та особливості елементів композиційно-графічного комплексу постійно змінюються.

Вивченням елементів композиційно-графічного оформлення журналу займалися С. Галкін, О. Рожнова, О. Сидоров, В. Ляхов, С. Добкін, В. Шевченко, Н. Гончарова та інші. Науковці аналізують умови виникнення та функціональні ресурси оформлювального комплексу журнального видання, зосереджують увагу на окремих елементах, дають їм класифікацію та структурний аналіз, подають схеми розташування елементів у середині комплексу та відносно текстового матеріалу.

Метою нашої статті є виявлення елементів композиційно-графічного комплексу українського молодіжного журналу. Для реалізації поставленої мети необхідно виконати такі завдання:

- дати визначення та характеристику поняттю «елемент оформлення»;
- дати типологію елементів оформлення журналу;
- встановити візуально-комунікаційну дію елементів композиційно-графічного комплексу;
- простежити ієрархію оформлювальних засобів журнального видання;
- проілюструвати викладений матеріал прикладами на просторі українського молодіжного журналу.

Об'єктом статті виступають елементи оформлення українського молодіжного журналу, їх організація та взаємоіснування на журнальній шпальті, функціональні і візуально-комунікаційні особливості.

Відомо, що журнальне число складається з двох основних частин: внутрішньої та зовнішньої. Під внутрішньою варто розуміти тематичний діапазон матеріалів, тобто сенс усіх журналістських текстів, враховуючи зміст заголовків та інших подібних інформаційних елементів. Під зовнішньою частиною журнального числа прийнято розглядати комплекс композиційних і графічних комунікаційних засобів видання. Т. Крайнікова зауважує: «...Художньо-технічні елементи видання не тільки корелюють із самим виданням «як окреме від цілого», а й співвідносяться з естетикою свого часу та з духовними потребами читача» [2, с. 108]. Уся система композиційно-графічних засобів журнального видання спрямована на забезпечення ефективності комунікаційного процесу, полегшення процесів сприймання інформації та створення естетичного, гармонійного інформаційного продукту. З огляду на це вона має відповідати як інформаційним потребам сучасного суспільства, так і традиціям та стереотипам

епохи. Візуальний образ журналу хоч і є цілісним утворенням, але складається з ряду різнорідних за формою, будовою та функціоналом елементів.

Елементи оформлення прийнято поділяти на такі основні групи: шрифтові, ілюстративні, декоративні, символні та пробільні. Деякі вчені, приміром С. Галкін, О. Сидоров, Н. Гончарова, користуються більш детальною класифікацією елементів композиційно-графічного наповнення періодичного видання. До різних груп відносять текстові й титульні шрифти, тонові і штрихові ілюстрації. С. Галкін вважає, що: «елемент оформлення є однією зі складових частин зовнішньої форми періодичного видання, що володіє певною функцією при передачі змісту, має своє призначення та ряд специфічних ознак, які дозволяють виокремити означений елемент зі всієї системи оформлення» [1, с. 28]. Виходячи з тверджень В. Ляхова та С. Добкіна, учений приходять до висновку, що найважливішою характеристикою елемента оформлення періодичного видання є його універсальність. Під універсальністю елемента оформлення варто розуміти можливість ефективного застосування на різних рівнях композиції видання здатність до взаємозаміни в межах певної підгрупи елементів.

Елементи композиційно-графічного оформлення журналу залежно від їхньої візуально-комунікаційної дії і принципів передачі інформації можна розділити на три основні групи: вербальні, візуально-образні та символні. До вербальних відносяться елементи, які володіють здатністю до передачі інформації шляхом використання слів та виразів мовлення. Семантика вербальних елементів під час процесу візуальної комунікації є ідентичною як для реципієнта, так і для кореспондента. До них відносяться літери та слова, що використовуються в текстових матеріалах. До візуально-образних елементів належать ті, які забезпечують комунікаційний процес за допомогою зорових образів. В. Фаворський зауважував, що кожен образ прагне стати художнім. Як тільки на об'єктивні властивості предмета, його розмір, форму та фізичні властивості в образі накладаються індивідуальні особливості сприйняття, виникає особистісне відношення до нього, образ набуває статусу художнього. Символьні елементи — це елементи, ідентифікація інформації яких проходить через символи та знаки. Це піктограми, діаграми, карти, умовні позначення тощо. До жодної з вищеназваних груп не було віднесено елементи журнального оформлення, що не містять у собі семантики — лінійки, орнаменти, плашки, пробільні елементи. Однак залежно від контексту використання їм властивий доволі широкий функціональний ряд (полегшення процесу читання, акцентування уваги, регламентація візуальних пауз). Мета цих елементів — об'єднувати всі інші об'єкти на шпальті, організовувати тим самим структуру журналу.

Одним з основних елементів журнальної шпальти є текст. Це цілком очевидно, адже передовсім періодичне видання призначене для читання. Однак важливий аспект подачі тексту на шпальті. Тут мова йде не про семантичні та стилістичні особливості журналістського матеріалу, а про правильне розміщення його на журнальній сторінці. Передусім означене явище в редакційно-оформлювальному процесі варто мислити таким категоріями, як гарнітура тек-

сту та кегль шрифту. Розрізняють титульний і текстовий шрифти. Основна мета текстового шрифту — максимально ефективно організувати читабельність матеріалу на шпальті. У сучасних українських молодіжних журналах максимально темний текстовий шрифт зазвичай подається на білому або світлому тлі, як і в більшості періодичних видань інших типів. Проте часто в гонитві за яскравістю й естетичною експресивністю журнальної шпальти основний текст розміщують поверх деталізованої ілюстрації чи фотозображення, що зводить нанівець читабельність матеріалу. Як намагання нейтралізації ефекту змішування основного тексту з фоном популярне використання зовнішнього підсвічування тексту й обвідок і тіней, що не приводить до необхідного ефекту, оскільки подібне виділення сприяє відволіканню читацької уваги від семантичного навантаження журналістського матеріалу.

До шрифтових елементів журналу відносять: основний текст, рубрики, підписи до зображень, анонсування, виноска, колонтитули.

Заголовковий комплекс обумовлений характером змісту та форми журналу і має багатоеlementну структуру. «Склад заголовкових компонентів, їхня композиція та дизайн визначаються форматом журналу і стилем оформлення, кількістю матеріалів на сторінці, кількістю і розміром зображальних елементів, наявністю декоративних елементів. Зміст журнального матеріалу, його місце розташування в номері та на сторінці, значення навантаження заголовка визначають прийоми його оформлення» [6, с. 121]. Заголовковий комплекс сучасного молодіжного журналу має досить розвинену структуру та спрямований на максимальну оптимізацію сприйняття змісту. Часто використовуються заголовки, поєднані з декоративними елементами (підкреслення і рамки) та розміщені поверх зображення. Заголовковий комплекс сучасного молодіжного журналу яскравий та оригінальний. Він орієнтується насамперед на акцентування виразності та інтригування читача.

Увесь незадрукований простір журнальної шпальти (міжлітерні, міжслівні та міжрядкові пробіли, абзаци, поля, спуски, відбивки тощо) відноситься до пробільних елементів. Вони фіксують об'єкти на визначеному місці, обрамлюють їх, створюючи силуети, підсилюють візуальну ритміку та ієрархію видання. У сучасному українському молодіжному журналі використання білого простору порівняно з іншими типами журналів значно помірніше. Вочевидь, це зумовлено складною переобтяженою системою виражальних засобів. Замість незадрукованих проміжків на сторінці тут інтенсивно використовують кольорове тло.

До ілюстративних елементів журналу відносяться усі види зображень. Вони можуть мати як допоміжну функцію щодо тексту, так і пріоритетну. У багатьох українських молодіжних журналах, особливо в тих, які мають на меті в своєму індивідуальному образі бути схожими на модні жіночі глянцеви журнали, нерідко фотоілюстрація набуває першочергового комунікаційного значення, відкидаючи вербальні елементи на другорядний план. Підставою для цього слугує уподібнення рубрики чи матеріалу каталогові промислової продукції (переважно одягу та косметичних засобів). Для прикладу наведемо роз-

ворот журналу «Юная леди» за липень 2011 року (с. 18–19). Увесь журнальний розворот займають аксесуари до вбрання, текст виконує допоміжну функцію. Панівне місце в ілюструванні сучасного журналу належить фотозображенню та фотоколажу. За допомогою ілюстрації можливе вирішення проблем монотонності текстового блока шляхом надання йому ритму, направлення читацької уваги згідно з продуманим маршрутом.

До декоративних елементів належить група елементів журнального оформлення, що не містить у собі смислового навантаження та не викликає асоціативних рядів. Вони не є самостійною одиницею на шпальті, а в повній мірі залежать від інших об'єктів, доповнюють їх та організують. Декоративні елементи надають журналові певну стилістику, беруть участь у формуванні індивідуального образу видання.

До символічних елементів відносяться: піктограми, знаки, умовні позначення, формули, діаграми, графіки тощо. На відміну від декоративних елементів вони мають семантичне навантаження, але воно безпосередньо залежить від контексту використання. Символічні елементи інтенсивно прискорюють сприйняття складної інформації, надають їй дискретності. Вони можуть містити в собі не тільки зображення, але й текстову складову. Це дає підстави розуміти символічні елементи як утворення з дуальною природою: шрифтовою та зображальною. Їм властива умовність, що дозволяє сприймати інформацію за певною аксіоматичною ознакою та відволікатися на інші характеристики. Отже, це єдина група елементів оформлення журналу, якій не властива функція універсальності. Символічні елементи інтенсивно використовуються в українських молодіжних журналах. До прикладу, розглянемо сьоме число журналу «Лиза Girl» за липень 2011 року. У виданні часто використовуються піктограми на позначення продовження та початку матеріалу, якщо вони розміщені на різних сторінках у вигляді стрілки, поміщеної в коло (сторінки 3–4, 17–18, 30–31, 61–62). На 31-й сторінці розміщено тест, зображений в інфографічній іпостасі, вибудований з кольорових овалів і заретушованих стрілок на зразок лабіринту. Подібний прийом оформлення психологічного тесту для українського журналу новий, тому він має принаймі зацікавити юного читача і змусити акцентувати на собі увагу. На сторінках 78–79 в оформленні гороскопа використано дві групи символічних елементів: п'ять різних кольорових піктограм і графік. У сьомому номері за липень 2011 року молодіжного журналу «Твої кумири» на 22-й сторінці наявні піктограми у вигляді декоративних гранжових стрілок для позначення приналежності текстових підписів до зображень. На сторінках 46, 47 використовуються піктограми у вигляді простих геометричних форм (трикутник, коло, квадрат) на позначення психологічних особливостей у тесті. Застосування символічних елементів в оформленні сучасного українського молодіжного журналу явище поширене, однак не всеохопне. Так, у числах журналу «ХЗМ» віднайти їх не вдалося, і це не є винятком з правила.

Залежно від виконуваних у журналі функцій до елементів оформлення застосовують специфічні параметри. Елементи оформлення не існують на

шпальті ізольовано один від одного. Їм характерно групуватися та розміщуватися у визначеному порядку. А деякі композиційні комплекси взагалі не можуть бути у вигляді розрізненого набору елементів. Організація журнальної шпальти передбачає одночасну наявність об'єднань різних груп елементів оформлення. Найпростіше об'єднання груп елементів за С. Галкіним прийнято називати рядами. До рядів елементів можна віднести текстовий рядок, але лише в тому разі, коли він не міститиме в собі інформацію різного роду та відрізнитися власними параметрами. У цьому випадку об'єднання елементів графічного оформлення варто відносити до групи рядів. Усі текстові ряди розміщені впродовж певних напрямних координат композиції журналу — його модульної сітки.

Об'єднання елементів, які мають різну природу та параметри, називаються комплексами. Вони мають складнішу структуру і можуть включати в себе декілька рядів. «Комплекс — це формально (композиційно) завершене, але змістовно незакінчене об'єднання елементів. Комплекс елементів може містити в собі різнорідні елементи (із різних груп) декількох видів» [1, с. 29]. Журнальна колонка є наочним прикладом оформлювального комплексу, вона одночасно поєднує в собі декілька груп різних елементів оформлення: шрифт, міжсимвольні, міжслівні, міжрядкові та абзацні пробільні проміжки, можливе використання буквиці, декоративних елементів. Особливістю комплексу елементів як об'єднання різнорідних за функціоналом об'єктів є можливість застосування різних параметрів до однієї і тієї ж групи. У сучасному українському молодіжному журналі простежуються такі параметри груп елементів: шрифтові — зміна кегля, формату набору, кольору тексту; пробільні елементи — зміна величини та ритмічне чергування проміжків між окремими символами, словами та реченнями, декоративні елементи — зміна товщини, розміру, кольору, геометричної орієнтації тощо. Параметри елементів оформлення можуть бути застосовані і до більш складних за ієрархією об'єднань. Основною підставою для об'єднання елементів у комплекс є не їх близьке фізичне розташування на шпальті, а візуально-комунікативна функція, хоча розташування теж є параметром комплексу. В українському молодіжному журналі можна виділити такі комплекси елементів: заголовковий, комплекс початку та закінчення статті, журнальна шапка, ілюстративний комплекс, комплекс додаткової інформації, навігаційний комплекс, базовий комплекс пробільних елементів, базовий комплекс декоративних елементів, анонсування, комплекс журнальної акциденції.

Ряди та комплекси елементів не існують ізольовано один від одного, а є складниками більш складних утворень. Різноманітні комплекси організовуються на шпальті журналу в підсистеми (статті, матеріали). Найважливіша характеристика підсистеми елементів — її композиційна структура. Саме вона дозволяє розпізнавати складні об'єднання елементів оформлення.

Весь журнал сприймається як єдине ціле, хоч і містить у собі складну ієрархічну структуру. Матеріали в ньому не існують ізольовано, а зорганізовані в функціональні системи. До систем елементів композиційно-графічного

оформлення відносяться: обкладинка, зміст, рубрики. Належне оформлення композиційно-графічного комплексу особливо важливе на обкладинці журналу. Адже вона виконує одночасно дві функції: рекламує загальну концепцію видання та демонструє за допомогою оформлення інтелектуальний рівень його змісту. До того ж необхідно, щоб обкладинка була здатна миттєво дати читачеві інформацію про журнал. Д. Морріш у книзі про редагування журналів зазначає: «Головний обов'язок обкладинки — продати номер як постійним читачам журналу, ... так і іншим людям, які просто бажають чогось нового» [3]. Обкладинка сучасного українського молодіжного журналу включає ряд універсальних елементів оформлення. Тут найбільший простір займає фотозображення. Часто це фотографія якогось музикального виконавця чи кіноактора, про яких йтиметься далі на сторінках видання, що зумовлено тематикою журналу та специфікою розосередження читацької аудиторії в молодіжних субкультурах. Крім того, на обкладинці може бути розміщене зображення невідомих молодих людей як узагальненого образу молоді, що виконує ідентифікативну функцію і демонструє приналежність журналу конкретній читацькій аудиторії. У студентських виданнях панівне місце на обкладинці займають сцени з навчального та виховного процесу в межах навчального закладу (студент, навантажений книжками чи за комп'ютером, кадри з випускних, конкурсів, загальні плани навчальних закладів, символи університетів та інститутів тощо). Так чи інакше монументальний образ на обкладинці спрямований на конкретного реципієнта в конкретний період часу та спирається на популярність певних ідей і настроїв у молодіжному середовищі. Архетипами оформлення обличчя журналу є такі елементи, як шапка з назвою видання та анонсування (може містити як винятково шрифтову композицію, так і зображення). На звороті обкладинки в більшості випадків розміщуються рекламні матеріали.

Під більш широкою системою можемо розуміти сукупність декількох чисел одного і того ж журналу. Адже одні й ті самі елементи оформлення використовуються редакціями видання систематично протягом довгого часу, а то й усього існування журналу. Ці системи містять у собі такі елементи, як: шрифт основного тексту та його кегль, рубрика, заголовковий комплекс, шапка журналу з назвою, вихідні відомості, колонтитули та колонцифри. Збереження елементів оформлення з номера в номер має на меті використання видавництвами макетів-шаблонів, що одночасно реалізують дві важливі функції: збереження індивідуального стилю журналу та пришвидшення процесу компонування і верстки видання, а відповідно і пришвидшення процесу випуску його в світ.

Композиція журналу організована з урахуванням того фактора, що видання насамперед призначене для вибіркового читання. Тому його контент розміщується на шпальтах так, аби реалізувалося повноцінне розуміння змісту окремих інформаційних блоків. Кожен з них у номері має сприйматися читачем хоч і не ізольовано, але самостійно.

Елементи композиційно-графічного оформлення журналу та їх структурні об'єднання розміщуються на шпальтах з урахуванням особливостей ві-

зуально-комунікаційної мови засобів масової інформації. Ключовим у цьому процесі є не тільки характер графічної форми подаваної інформації, а й особливості сприйняття її читачем, ідентифікація та інтерпретація візуального образу та змісту видання, що відбувається нерівномірно впродовж усього ознайомлення з журнальним номером. Тому доцільно говорити про те, що елементи композиційно-графічного оформлення розміщуються вздовж певних інформаційних рівнів, кожен з яких має певні функції та характеристики в загальному візуально-комунікаційному мовленні видання. Для журналу характерна пластова форма подачі інформації, що безпосередньо впливає на її оформлення.

Під інформаційним пластом журнального оформлення варто розуміти систему організації елементів композиційно-графічного оформлення та їх об'єднань, що забезпечує функціонування візуально-комунікаційного процесу на всіх рівнях сприймання інформації читачем. Пластове компонування матеріалів та їх оформлення дозволяє читачеві краще орієнтуватися в ієрархії журналу, пришвидшує ідентифікацію цікавих для нього інформаційних блоків, визначає спосіб читання окремих матеріалів (поглиблене, вибіркоче, переглядання тощо). О. Рожнова виділяє шість основних інформаційних пластів [5, с. 236–239]. До першого науковець відносить журнальну шапку, випускні відомості, ілюстрування обкладинки, аносування, декоративні та пробільні елементи. До другого пласту належать елементи журнальної навігації: рубрикація, колонтитули, колонцифри, службові та піктографічні допоміжні колон-елементи, зміст і журнальні шмуцтитули. Третьюму інформаційному пласту відповідає загальна інформація про розміщення матеріалу. Ключову роль тут відіграє заголовковий комплекс, але важливе значення мають ілюстрації, що привертає увагу до статті. Четвертий інформаційний пласт презентує загальну інформацію про зміст статей, розміщених у журналі. Завдяки йому реалізується можливість перегляду числа видання по діагоналі та отримання загальних семантичних відомостей. Структура четвертого інформаційного пласту вирізняється широкою системою виражальних графічних засобів, головна мета яких — пришвидшити процес візуального сприйняття. Основа змісту матеріалів реалізується в п'ятому інформаційному пласті. О. Рожнова зауважує: «Кажучи про специфіку інформації п'ятого пласту, необхідно зазначити властивість безперервності та ієрархічної рівнозначності усіх її частин. Це пояснюється тим, що головне завдання візуальної подачі інформації п'ятого пласту полягає в збереженні читацької уваги не за рахунок його роздратування, а за допомогою створення максимально комфортних умов читання або перегляду» [5, с. 238]. До шостого інформаційного пласту належать додаткова порівняно з основним змістом і паралельна інформація. У ньому розміщуються такі елементи оформлення, як посилання, виноска, таблиці, адреси, контакти, переклади, відомості про авторів, дати, числа тощо. Це осередок інформації, не обов'язкової для читання. Тому основним параметром використовуваних у ньому елементів оформлення є показник розміру та формату набору (зазвичай це шрифтові елементи, що набираються меншим кеглем, ніж основний текст).

Елементи оформлення журналу є потужним інструментом у формуванні стилю та індивідуального образу видання. Сучасні українські молодіжні журнали не використовують стилізації під якийсь один певний напрям в оформленні. Втім, стилеформуючі властивості елементів оформлення часто знаходять застосування в організації систем видання. Розглянемо стилеформуючу функцію елементів оформлення. Так, у композиційно-графічній моделі журналу «Однокласник» (переможець Всеукраїнського конкурсу на найкраще періодичне видання для дітей та юнацтва в 2010 р.) основним твірним елементом індивідуального стилю видання є заголовковий комплекс, що відрізняється використанням акцентентних принципів набору шрифту, створюючи тим самим ефекти контрастності, провокативності та напруженості. Таке використання гарнітури спрямоване не на забезпечення читабельності, а на видовищність. За допомогою зміни розміру та кольору вербальній групі елементів оформлення надаються властивості образності, неоднозначність інтерпретації візуальної інформації. Деяким заголовкам привласнюється двозначне розуміння шляхом акцентуації уваги на окремих морфемах. У зображенні назви журналу «Однокласник» в основний шрифт вплітається акцидентний елемент на позначення морфеми «ок», стилізований під малювання фарбою, що сприймається як активне схвалення мовою молодіжного сленгу. Таким чином, в одному комплексі елементів оформлення реалізовані дві комунікативні функції: інформаційна (виділяє журнал серед інших) та рекламна (натякає на якість інформаційного продукту). За допомогою заголовкового комплексу в читача створюється враження про образ журналу — акцидентна форма набору позиціонує видання як активне, ритмічне, неоднозначне, образне, багатовимірне та розмаїте, з претензією на інтелектуальність, елітарність і сучасність.

З вищесказаного можна зробити такі висновки. Сучасний український молодіжний журнал має складну ієрархічну структуру композиційно-графічних елементів. Елементи оформлення виконують різноманітні виражальні та візуально-комунікаційні функції в журналі. Вони існують не ізольовано один від одного, а організуються в складні графічні об'єднання. Найпростішою формою об'єднання є ряди елементів, до яких комплектуються елементи синонімічні за функціями, але відмінні за параметрами. До параметрів елементів можна віднести такі характеристики, як розмір, розташування на шпальті, акцентування кольором та формою набору, геометрична орієнтація на сторінці тощо. Ряди елементів об'єднуються в більш складні утворення: комплекси, підсистеми та системи. Найскладнішим об'єднанням елементів оформлення сучасного українського молодіжного журналу є системи графічних засобів, що використовуються та функціонують у повній мірі в різних номерах журналу. Такі системи наявні в тих випадках, коли видавництво використовує в оформленні видання макети-шаблони чи метод композиційно-графічного моделювання.

Усі композиційно-графічні елементи журналу та їх об'єднання мають власні особливості візуально-комунікаційної дії в структурі журналу та різняться особливою системою виражальних графічних засобів. Харак-

теристики елементів оформлення безпосередньо залежать від особливостей сприйняття вербальної та візуальної інформації читачем, тому розміщення та параметри будь-яких елементів оформлення чи їх об'єднань орієнтуються на специфіку сприйняття тієї чи іншої поданої інформації в журнальному номері, адаптуються та підпорядковуються розподіленню змістового навантаження у виданні.

Елементи оформлення українського молодіжного журналу беруть участь у формуванні стилю та індивідуального образу видання. Ключовим поняттям у цьому процесі є параметри окремих груп та комплексів композиційно-графічної структури. Ці ж характеристики надають можливість привласнення графічними об'єктами художньо-образного сенсу.

1. Галкин С. И. Техника и технология СМИ: художественное конструирование газеты и журнала: учеб. пособ. / С. И. Галкин. — М.: Аспект Пресс, 2005. — 215 с. 2. Крайнікова Т. С. Художньо-графічна концепція видання: до проблеми ствердження терміна / Т. С. Крайнікова // Наукові записки Інституту журналістики. — К., 2010. — Т. 40. — С. 20–23. 3. Мориш Дж. Издание журнала. От идеи до воплощения / Дж. Мориш. — М.: Университетская книга, 2008. — 304 с. 4. Ордынская М. В. Реклама обложки (книжная форма) Визуальные коммуникации в рекламе и дизайне / М. В. Ордынская — Х.: Изд-во «Гуманитарный Центр», 2011. — 404 с. 5. Рожнова О. И. Генезис журнальной формы. Стилеобразующая роль структуры издания: дис. ... канд. искусствоведения: 17.00.06 / Рожнова Ольга Игоревна; [Моск. гос. худож.-пром. ун-т им. С. Г. Строганова]. — М., 2007. — 300 с. 6. Шевченко В. Е. Заголовковий комплекс журналу як комунікативна система ЗМІ / В. Е. Шевченко // Наукові записки Інституту журналістики. — К., 2010. — Т. 38. — С. 120–128.

ИССЛЕДОВАНИЕ ЭЛЕМЕНТОВ КОМПОЗИЦИОННО-ГРАФИЧЕСКОГО КОМПЛЕКСА СОВРЕМЕННОГО УКРАИНСКОГО МОЛОДЕЖНОГО ЖУРНАЛА

Описаны элементы композиционно-графического комплекса украинского молодежного журнала, даны определение и характеристика понятия «элемент оформления», подана типология элементов оформления, демонстрируется визуально-коммуникационное действие элементов композиционно-графического комплекса. Прослежено иерархию оформительских средств журнального издания. Изложенный материал проиллюстрирован примерами из страниц современного украинского молодежного журнала.

QUESTION TO STUDY ELEMENTS COMPOSITION GRAPHIC SET MODERN UKRAINIAN YOUTH MAGAZINE

The article describes the elements of composition, graphic complex of Ukrainian youth magazine, gives a definition and description of the design elements, submits their typology, demonstrates visual communication action of the elements of graphic composition complex, explores decoration hierarchy of journal edition. The material is illustrated by examples from the pages of modern Ukrainian youth magazine.

Стаття надійшла 12.11.2011

УДК 655.424

*Х. Р. Білограць**Українська академія друкарства***СУЧАСНІ МОЖЛИВОСТІ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ
ТА ЇХ ВПЛИВ НА СТУДЕНТСЬКУ ПРЕСУ**

Здійснено порівняльний аналіз друкованої та електронної преси. Описано можливості журналістської праці в сучасних технічних умовах, переваги та недоліки створення студентського електронного видання.

Інтернет, студентська журналістика, електронна газета

У нашу епоху — небувалого розвитку науково-технічного прогресу — науковці навипередки дивують цікавими новинками. За ці декілька десятків років стрімко розвинулися технічні галузі науки. Ще півстоліття тому Маршал Мак-Люен досліджував питання виникнення інформаційного середовища, його вплив на культуру. Цікаво, що саме він роздумував над версією «глобального села», писав, що «замість того, щоб перетворитися на Александрійську книгозбірню, світ став комп'ютером, електронним мозком, так само як це віщує не дуже глибока наукова фантастика» [5, с. 53]. Унаслідок цього «фізичний вплив людини, раніше обмежений відстанню в декілька миль, тепер тягнеться на сотні й тисячі миль. Навіть більше — завдяки позамірному біологічному ефекту, породженому відкриттям електромагнітних хвиль, кожний індивідум стає відтепер (мусить чи не мусить) водночас суцям на морі й суходолі, у кожному куточку планети» [5, с. 52]. Таким чином, Мак-Люен передбачив, що зростання потреби в отриманні та обміні інформацією на сучасному технічному рівні зумовить появу інформаційних комп'ютерних мереж.

Такі величезні зміни в науково-технічному процесі не могли жодним чином не вплинути на журналістику. Використання новітньої комп'ютерної техніки у редакційній діяльності та журналістській праці привело до революційних змін у житті соціальних людських спільнот та, зокрема, і в журналістиці. З'явилися «журналісти-одинаки» («фріленсери»), які почали працювати поза редакційними колективами [7].

Вітчизняна журналістика трохи забарилася у цьому процесі, а на Заході вже відмовилися від багатьох професій, які після комп'ютеризації стали зайвими. У 1990 році Біл Гейтс зазначав, що до 2000 року зникнуть усі друковані газети, але він помилився. Саме у 2000 році видавці газет отримали найбільші прибутки за всю історію газетярства.

Матіас Дофнер стверджує, що вірить у «закон Ріпла». І з ним важко не погодитися. Вольфгам Ріпл був шеф-редактором газети «Nürnberger Zeitung». У 1933 році опублікував дисертацію, сформулювавши в ній закон, який мав важливий вплив на подальшу історію масових комунікацій і звучав так: нові